

בפני: כבוד המשנה לנשיא תי אור
כבוד השופט אי ריבלין
כבוד השופט אי גרוניס

המבקשים: 1. איתי כהן (קטין)
2. זיוה כהן

נגד

המשיבים: 1. אריה חברה לביטוח
2. אבנר
3. שחר לוי
4. חזי לוי
5. צדוק כהן הובלות בע"מ
6. מגדל חברה לביטוח
7. קרנית - קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים בע"א 3444/02, 3461/02, 3469/02 שניתן ביום על ידי כבוד השופטים צמת, צור ומזרחי

בשם המבקשים: עו"ד די גנסיין
בשם המשיבות 1-2: עו"ד נהאד ארשיד
בשם המשיבים 4-6: עו"ד עמוס מוקדי
בשם המשיבה 7: עו"ד עמליה ליאור

פסק - דין

המשנה לנשיא תי אור:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, אשר בדחותו ערעור על פסק דינו והחלטתו של בית משפט השלום, קבע כי התאונה בה נפגע המבקש 1 אינה מהווה "תאונת דרכים", כמשמעותה בחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: חוק הפיצויים).

1. המבקש 1 נפגע תוך כדי משחק במשטח הידראולי (להלן: רמפה), המחובר לארגז משאית. הרמפה האמורה מתרוממת לתוך המשאית בתנועה סיבובית. רגלו של המבקש 1 נתקעה במרווח שבין הרמפה לבין ארגז המשאית. המחלוקת היתה, בשאלה אם מתקיימת בענייננו החוקה החלוטה המרבה של "ניצול הכוח המכני של הרכב" המופיעה בהגדרת "תאונת דרכים" בחוק הפיצויים. בית המשפט המחוזי השיב על כך בשלילה. על החלטתו מוגשת בקשה זו לרשות ערעור.

2. על פי החזקה האמורה, יחשב לתאונת דרכים:

"מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי".

המתלוקת העיקרית בין הצדדים היא, בשאלה האם מתקיים התנאי הקבוע בסיפא של החזקה, כי הרכב "לא שינה את ייעודו המקורי" בהתחשב בעובדה שהתאונה אירעה תוך כדי משחק הילדים ברכב. כלומר, האם שינוי הייעוד צריך להיבחן על פי האופי האובייקטיבי של פעולת הרמת הרמפה, או על פי סיבתה או תכליתה הסובייקטיבית, דהיינו מטרת המשחק של המשתמש.

הדיון בבקשה הועבר להרכב שלושה, והוחלט לדון בבקשה זו כאילו ניתנה הרשות והוגש ערעור על פי הרשות שניתנה.

3. החזקה החלוטה המרבה בדבר "ניצול הכוח המכני של הרכב" מכוונת למקרים בהם הרכב הוא רכב תכליתי והנזק נגרם עקב ניצול הכוח המכני של הרכב לייעודו הלא תעבורתי, ובלבד שבאותה עת "לא שינה הרכב את ייעודו המקורי" (רע"א 8061/95 עחד יצחק נ' אררט חברה לביטוח בע"מ ואח', פ"ד נ(3) 532, 569-570; בנושא שינוי היעוד המקורי של הרכב במקרה של תאונה עקב ניצול הכוח המכני של הרכב, ראו בהרחבה בע"א 7481/00 רע"א 6788/00 סטאפט נ' אבו עבד, פ"ד נו(3) 707). בענייננו, מדובר במשאית שהינה רכב דו-ייעודי, כאשר ניצול הכוח המכני משמש ברגיל לצורך ייעודה המשני שהוא פריקה והעמסה. הכוח המכני שנוצל לצורך פריקה והעמסה הוא באמצעות מנוע נפרד מן המנוע המשמש לייעודו התעבורתי. אך כבר נקבע, שהחזקה המרבה בדבר ניצול הכוח המכני של הרכב חלה גם במקרה כזה (רע"א 6779/97 מנופי יהודה בע"מ נ' מזל עבודות מתכת, פ"ד נו(1) 721, 729-730).

4. מקרה דומה, במידה מסויימת, למקרה דנן התעורר ברע"א 7509/98 אורן כהן נ' הפניקס הישראלי חברה לביטוח, פ"ד נד(1) 250, 256-257. גם באותו עניין בא בפני בית המשפט מקרה של משחק ילדים בהקשר של חוק הפיצויים. שם עלתה השאלה, האם תאונה במהלך משחק ילדים בכננת הקדמית של הרכב, אשר נועדה לחלוץ עצמי של הרכב, עולה כדי "תאונת דרכים", כמשמעותה בחוק הפיצויים. אף שפסק הדין מטפל בהגדרה הבסיסית של "תאונת דרכים", ניתן לדעתו ללמוד ממנו לענייננו.

בפרשת אורן כהן הנ"ל, לא ניתנה תשובה לשאלה אם מה שמכריע לעניין המונח "למטרות תחבורה", המופיע בהגדרה הבסיסית של "תאונת דרכים", הוא האופי האובייקטיבי של הפעולה, או שמא תכליתה הסובייקטיבית (שאלה זו הושארה בצריך עיון גם בע"א 7984/99 וברע"א 7987/99 אליהו חברה לביטוח בע"מ (טרם פורסם)). בהקשר זה, אמר שם הנשיא ברק את הדברים הבאים:

"בנסיבות המקרה, אין חולק כי השימוש ברכב המנועי היה בסופו של יום, למטרות תחבורה. העובדה, לפיה סיבת השימוש ברכב למטרות תחבורה, בנסיבות המקרה, היתה משחק ילדים, אינה מעלה ואינה מורידה".

באותו עניין, נקבע שעל אף שהתאונה אירעה עקב משחק הילדים, היא נכנסה להגדרה הבסיסית של "תאונת דרכים".

בעתירה לדין נוסף (דנ"א 1963/00 הפניקס הישראלי חברה לביטוח נ' אורן כהן (לא פורסם)), טענה העותרת כי לא התקיים היסוד של "למטרות תחבורה" המתמקד בתכלית הסובייקטיבית של הפעולה. השופט מצא דחה את העתירה, באומרו:

"לעתים, בהיעדר נסיבות המחייבות מסקנה אחרת, תוכרע הכף על פי מטרתו הסובייקטיבית של המשתמש (כפי שהיה בעניין פדידה). אך כאשר השימוש כרוך, מעצם טבעו, בסיכון תחבורתי, משפט הבכורה יינתן לאופייה האובייקטיבי של הפעולה. טול, למשל, ילד שלצורכי משחק מתניע מכונית ונוהג בה ברושות הרבים. מבחינתו הסובייקטיבית, 'סיבת' שימושו ברכב היא לצורכי משחק ושעשוע. אך לא יכול להיות ספק, כי מבחינה אובייקטיבית שימושו הוא למטרות תחבורה".

5. נראה לי, שניתן להקיש מהמקרה שם, ולומר כי כאשר הנזק שנגרם נופל במתחם הסיכון שניצול הכוח המכני לייעודו הלא-תעבורתי יצר, תינתן עדיפות לאופייה האובייקטיבי של הפעולה (ראה לעניין "מבחן הסיכון": ע"א 6000/93 נחבון פואיז קוואסמה נ' דגיבי, פ"ד (נ) 3661). בענייננו, הסיכון להתרחשות נזק מן הסוג שקרה, קרי - היתפסות רגלו של הילד במרווח שבין הרמפה המתרוממת לבין ארגז המשאית, נופל במתחם הסיכון הנובע מניצול הכוח המכני של המשאית לפריקה ולהעמסה. מכאן, ש"משפט הבכורה יינתן לאופייה האובייקטיבי של הפעולה", שהוא פריקה והעמסה. מבחינה אובייקטיבית נעשתה בענייננו אותה הפעולה שנעשתה בעת פריקה והעמסה של משאות, קרי - הורדת הרמפה והעלאתה.

